

HİZMETE ÖZEL

55'E UYUM (FIT FOR 55) BİLGİ NOTU

TEMMUZ 2021

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ
SEKTÖRLER VE GİRİŞİMCİLİK DAİRE BAŞKANLIĞI
ÇEVRE MÜDÜRLÜĞÜ

Avrupa Komisyonu, **Avrupa Yeşil Mutabakatının bir parçası** olan ve emisyonları 2030 yılına dek en az %55 azaltma hedefi taşıyan içeren “55’e uyum (fit for 55)” paketini 14 Temmuz 2021 tarihinde açıkladı. Paket, uzun süredir beklenen “sınırdaki karbon düzenleme mekanizması” konusundaki ayrıntıları da kapsamakta ve iklim, enerji, toprak kullanımı, ulaşım ve vergi politikalarını içeren pek çok yasa teklifine yer vermektedir. Teklifler, Paris Anlaşması’na uyumluluk gözetilerek hazırlanmıştır.

1. Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM)

Bir iklim eylemi aracı olarak tasarlanan **sınırdaki karbon düzenleme mekanizması (SKDM)** ile hem AB içinde hem de küresel ölçekte sera gazı emisyonları azaltılarak AB ve küresel iklim politikasının bütünlüğünü koruyan ve ilgili sektörleri modernleşmeye, daha sürdürülebilir hale getirmeye ve karbon içeriğini azaltmaya teşvik eden bir piyasa dinamiği önerilmektedir.

SKDM, kademeli olarak seçilen birkaç ürün için uygulanmaya başlanacaktır. Mekanizmanın sorunsuz bir şekilde işlenmesini sağlamak amacıyla ilk yıllarda basitleştirilmiş bir sistem uygulanacak, aynı karbon fiyatı ayırımı gözetilmeksizin hem yerli hem ithal ürünler için geçerli olacak ve DTÖ kuralları ile AB'nin diğer uluslararası yükümlülükleriyle uyumlu olacaktır. İlgili sektörlerde, ücretsiz tahsisatlar aşamalı olarak kaldırılırken, SKDM kademeli olarak devreye girecek ve AB ve yabancı endüstrilere yenilikçi girişimlerde bulunmaları ve emisyonları azaltmaları için daha güçlü teşvikler sağlanacaktır. Ayrıca, üretim döngülerinde halihazırda daha düşük karbon içeriğine sahip olan veya benzer bir karbon fiyatlandırma sisteminin uygulandığı AB dışındaki sektörler ve şirketler, SKDM kapsamında bu teşviklerden faydalanacaktır.

Geçiş Dönemi Uygulamaları

- SKDM, 2023-2025 arası sürecek geçiş dönemi için **demir-çelik, çimento, gübre, alüminyum ve elektrik** sektörlerine uygulanacaktır.
- Bu aşamada, AB menşeli ithalatçılar **herhangi bir ödeme yapmayacaklardır**.
- İthalatçıların geçiş döneminde yalnızca ithal ettiği ürünlerde bulunan emisyonları bildirmeleri gerekecektir. Bu düzenleme, nihai sistemin uygulamaya konulmasına hazırlanmak için zaman verecektir.

Geçiş Dönemi Sonrası Uygulamalar

- Komisyon, geçiş döneminin sonunda sistemin yeni sektörlerle genişletilip genişletilmeyeceği konusunu değerlendirecektir. Karbon kaçağı göstergelerinin yoğunluğuna bağlı olarak SKDM'nin kapsamının genişletilmesinin ve mekanizmanın güçlendirilmesinin gerekebileceği de teklifte yer almaktadır.
- SKDM 2026 yılında, güçlendirilmiş Emisyon Ticareti Sisteminin yürürlüğe girmesiyle aynı tarihte yürürlüğe girecektir.
- AB İthalatçılarının, ulusal makamlara kayıt yaptırımları ve ürünlerde bulunan emisyonlara karşılık gelen sertifikalar satın almaları gerekecektir.
- Sertifikaların maliyeti, haftalık Emisyon Ticareti Sistemi fiyatlarına dayalı olarak €/ton CO₂ için hesaplanacaktır.

Komisyon, uluslararası ticaret kurallarına uygun ve uyumlu olan SKDM'nin bir tarife aracı değil, bir çevre politikası aracı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca mekanizmanın ülkelere değil, menşe ülkelerinden bağımsız olarak gerçek karbon içeriğine göre ürünlere uygulanacağı ifade edilmektedir.

Komisyonun hazırlamış olduğu etki değerlendirmesi raporuna göre SKDM'ye en fazla maruz kalacak ülkelerin başında Rusya ve Ukrayna ile birlikte Türkiye gelmektedir. Bu ülkelerden yapılan ihracatlar, SKDM kapsamında analiz için değerlendirilen ve kısa listeye alınan sektörlerin çoğunda en üst sıralarda yer almaktadır

Rapora göre; alüminyum söz konusu olduğunda, toplu olarak AB'ye yapılan toplam ithalatın yaklaşık %85'ini oluşturan ilk 10 ihracatçı ülke arasında Türkiye %5 ile 9. sıradadır. Ayrıca ülkemiz, çimentonun ana ihracatçısı konumunda olup, sektörün toplam ithalatının %35'ini oluşturmaktadır.

2. 55'e Uyum paketi kapsamında önerilen diğer düzenlemeler

Paket kapsamında, **Avrupa Birliğinin Emisyon Ticaret Sisteminin (ETS) yeni sektörlerle genişletilmesi de** bulunmaktadır. Karayolu taşımacılığı ve binalarda emisyon azaltımını sağlamak amacıyla, karayolu taşımacılığı ve binalarda yakıt dağıtımı için ayrı bir yeni emisyon ticaret sistemi kurulduğu da ifade edilmektedir. AB Emisyon Ticareti Sistemi ile karbona bir fiyat belirlenmekte ve her yıl belirli sektörlerden kaynaklanan emisyonların üst sınırı düşürülmektedir. Komisyon, yeni açıkladığı paket ile genel emisyon üst sınırını daha da düşürmeyi ve yıllık azaltma oranını artırmayı teklif

etmektedir. Ayrıca, havacılık için ücretsiz emisyon tahsisatlarını aşamalı olarak kaldırmak ve Uluslararası Havacılık için küresel Karbon Dengeleme ve Azaltma Planına (CORSA) uyum sağlamak, nakliye emisyonlarını ilk kez AB ETS'ye dahil etmek teklif kapsamındadır.

Efor Paylaşımı Yönetmeliği (Effort Sharing Regulation) ile binalar, karayolu ve yerel deniz taşımacılığı, tarım, atık ve küçük sanayi sektörleri için her üye devlete güçlendirilmiş emisyon azaltım hedefleri tayin edilmektedir. Bu hedefler; her üye devletin farklı başlangıç noktaları ve kapasiteleri göz önünde bulundurularak, maliyet verimliliğini hesaba katmak için yapılan ayarlamalarla birlikte, kişi başına düşen GSYİH'lerine dayanmaktadır. Örneğin Almanya'nın GDP/capita formülüne dayanan hedefi %50 iken Macaristan'ın %18'dir.

Atmosferden karbonun giderilmesi sorumluluğu kapsamında, **Arazi Kullanımı, Arazi Kullanım Değişikliği ve Orman Yönetmeliği (LULUCF) Revizyonu** da pakette yer almaktadır. Bu Yönetmeliğin bir parçası olarak Komisyon, emisyonları dengelemek ve iklim nötrlüğüne ulaşmak için anahtar olan AB'nin doğal karbon giderimlerinin genişletilmesi için daha yüksek hedefler belirlemeyi teklif etmektedir. Yeni teklif, mevcut CO₂ giderimindeki azalma eğilimini tersine çevirmeyi ve AB ormanlarının ve diğer doğal karbon yutaklarının kalitesini ve miktarını artırmayı hedeflemektedir. AKAKDO (Arazi Kullanımı, Arazi Kullanım Değişikliği ve Ormanlık) sektöründe 2030 yılına kadar 310 milyon ton CO₂ eşdeğeri olarak bir AB net sera gazı azaltımı hedefi belirlemeyi önermektedir. Bu ortak hedefe katkıda bulunmak için özel ulusal hedefler önerilmiştir. 2030'un ötesinde, Komisyon ilerlemeyi değerlendirecek ve AKAKDO sektöründen ve CO₂ dışı tarımsal emisyonlardan kaynaklanan emisyonları ve azaltımları göz önünde bulundurarak iklim nötrlüğüne ulaşma yolunda teklifleri belirleyecektir.

AB Orman Stratejisi, AB ormanlarının kalitesini, miktarını ve dayanıklılığını iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Bu strateji ile ormancılar ve ormana dayalı biyoekonomi desteklenirken, hasat ve biyokütle kullanımı sürdürülebilir kılınacak, biyoçeşitlilik korunacaktır. Ayrıca, 2030 yılına kadar Avrupa'da üç milyar ağaç dikimi planlanmaktadır.

Enerji üretimi ve kullanımı AB emisyonlarının %75'ini oluşturduğundan enerji sisteminin dönüşümü AB'nin iklim hedeflerinin merkezinde yer almaktadır. Paket kapsamında yer alan **Yenilenebilir Enerji Direktifi** ile AB enerji karışımında yenilenebilir enerji oranında genel bağlayıcı hedefin 2030 yılına kadar mevcut %32'den %40'lık yeni bir

düzeye çıkarılması önerilmektedir. AB'nin şu anki yenilenebilir enerji oranı %19,7'dir. Türkiye'nin elektrik üretimindeki yenilenebilir enerji oranı ise %40'tır.

Ayrıca, Komisyon teklif kapsamında yenilenebilir enerjiye dayalı elektrik üretimini özendirerek enerji sistemini daha temiz ve daha verimli hale getirmeyi hedeflemekte ve bunun daha zor olduğu sanayi ve ulaşım gibi sektörlerde temiz hidrojen gibi yenilenebilir yakıtların alımını özendirmeyi planlamaktadır.

Genel enerji kullanımını ve emisyonları azaltmak, enerji yoksulluğuyla mücadele etmek amaçlarını taşıyan **Enerji Verimliliği Direktifi Revizyonu**, AB düzeyinde enerji kullanımını azaltmak için daha iddialı ve bağlayıcı bir yıllık hedef belirleyecektir. Ulusal katkıların nasıl oluşturulduğuna rehberlik edecek ve Üye Devletler için yıllık enerji tasarrufu yükümlülüğünü neredeyse ikiye katlayacaktır. Bu, temel tahminlere göre 2030 yılına kadar enerji tüketiminde %9'luk bir azalmaya yol açacaktır.

Teklif kapsamında;

- Kamu sektörünün, yenileme dalgasını yönlendirmek, istihdam yaratmak ve vergi mükelleflerinin enerji kullanımını ve maliyetlerini düşürmek için her yıl binalarının %3'ünü yenilemesi,
- Kamu kurumlarının örnek teşkil etmesi için, kamu kurumlarında enerji tüketiminin yıllık en az %1,7 oranında azaltılması zorunluluğu,
- Üye devletler için yıllık %1,5 enerji tasarrufu yükümlülüğü amaçlanmaktadır.

Enerji ürünlerine yönelik vergi sisteminin hem iç pazarı koruması hem de doğru teşvikleri belirleyerek yeşil geçişi desteklemesi gerektiği düşüncesinden hareketle teklif edilen **Enerji Vergilendirme Direktifinin revizyonu**, sosyal etkiyi azaltırken, ısıtma ve ulaşım yakıtları için asgari vergi oranlarının AB iklim ve çevre hedefleriyle uyumlu hale getirilmesini önermektedir. Yeni kurallar, örneğin havacılık ve deniz taşımacılığında geçerliliğini yitirmiş muafiyetleri ve fosil yakıtların kullanımına yönelik diğer teşvikleri kaldırırken temiz yakıtların kullanımını teşvik edecektir.

Yeni otomobiller ve kamyonetler için CO₂ emisyon standartlarının revizyonu, bu araçların sera gazı emisyonlarını daha da azaltmayı ve sıfır emisyonlu mobiliteye doğru net ve gerçekçi bir yol sağlamayı amaçlamaktadır. Revizyona göre sıfır emisyonlu araçlar şu an elektrikli ve hidrojenli araçları içermektedir. Yeni standartlar, yeni elektrikli veya hidrojen yakıtlı otomobillerin ortalama emisyonlarının 2021 seviyelerine kıyasla 2030'da

%55 ve 2035'ten itibaren %100 oranında düşmesini gerektirdiği için sıfır emisyonlu ulaşım geçişi hızlanacak ve 2035 itibarıyla kayıtlı tüm yeni arabalar sıfır emisyonlu yani elektrikli ya da hidrojen yakıtlı olacaktır.

Sürücülerin araçlarını Avrupa çapında güvenilir bir ağ üzerinden şarj edebilmelerini veya yakıt alabilmelerini sağlamak için **Alternatif Yakıtlar Altyapı Direktifi Revizyonu**, Üye Devletlerin sıfır emisyonlu araç satışlarına uygun olarak şarj kapasitesini genişletmesini ve şarj ve yakıt ikmal noktaları kurmasını gerektirecektir. AB genelinde daha temiz araçların yeniden şarj edilmesi ve yakıt ikmali için birlikte çalışabilir ve kullanıcı dostu altyapının kurulması sağlanacak, pazarın gelişimine ayak uydurulacak ve kırsal ve uzak bölgeler de kapsanacaktır. Ulaşım konusundaki teklifler daha çok yakıt tedarikçilerini hedef almaktadır.

Komisyon ayrıca, havacılık ve denizcilik sektörlerinde kirletici yakıtları tedarikçiler için daha pahalı hale getiren sürdürülebilir yakıtların alımını teşvik etmeyi teklif etmektedir. **Sürdürülebilir havacılık yakıtını teşvik etmeye yönelik ReFuelEU Aviation**, yakıt tedarikçilerini AB havaalanlarında yüklenen mevcut jet yakıtına giderek daha yüksek düzeyde sürdürülebilir havacılık yakıtlarını karıştırmaya ve ayrıca e-yakıtlar olarak bilinen sentetik yakıtların alımını teşvik etmeye zorlayacaktır. Komisyon ayrıca, Konsey ve Avrupa Parlamentosunu, havacılık emisyonlarını %10'a kadar azaltmaya yardımcı olacağı tahmin edilen güncellenmiş Tek Avrupa Gökyüzü düzenleyici çerçevesi üzerinde hızlı bir şekilde anlaşmaya çağırılmaktadır.

Sürdürülebilir denizcilik yakıtlarını teşvik etmeye yönelik FuelEU Maritime önerisi, Avrupa limanlarına uğrayan gemilerin kullandığı enerjinin sera gazı içeriğine bir maksimum sınır koyarak, sürdürülebilir denizcilik yakıtlarının ve sıfır emisyonlu teknolojilerin alımını teşvik edecektir.

3. Sosyal İklim Fonu ve Adil Geçiş

Söz konusu iklim politikaları kısa vadede hassas haneler, mikro işletmeler ve ulaşım kullanıcıları üzerinde ekstra baskı oluşturma riski taşımaktadır. **Sosyal İklim Fonu**, iklim politikalarından en çok etkilenen veya enerji ve hareketlilik yoksulluğu riski altındaki Avrupa vatandaşlarını desteklemek için Üye Devletlere özel finansman sağlayacaktır. Fon, geçiş sırasında fosil yakıt fiyatlarındaki artışlara en çok maruz kalanların maliyetlerinin azaltılmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca, enerji ve hareketlilik yoksulluğu riskini

azaltırken Üye Devletler arasında ve içinde adalet ve dayanışmayı teşvik edecektir. Üye Devletlerin, emisyon ticaretinin bina ve ulaşırmaya yayılmasından etkilenen savunmasız düşük ve orta gelirli haneleri, ulaşım kullanıcılarını ve mikro işletmeleri desteklemesini sağlayacaktır. Savunmasız haneler ve mikro işletmeler için binaların enerji verimliliğini artırmaya, binaların yenilemesine, temiz ısıtma ve soğutmaya, yenilenebilir enerjiyi CO₂ emisyonlarını ve enerji faturalarını sürdürülebilir bir şekilde azaltabilecek şekilde entegre etmeye yönelik yatırımlara destek verilmesini gerektirecektir. Ayrıca sıfır ve düşük emisyonlu hareketliliğe erişim finanse edilecektir.

Sosyal İklim Fonu, AB bütçesinden finanse edilecektir. 2025-2032 dönemi için Üye Devletlere 72,2 milyar € finansman sağlanacaktır. Üye devletlerin Komisyona bir "Sosyal İklim Planı" sunmaları ve bu planın maliyetlerinin en az %50'sini üye devletlerin karşılaması beklenmektedir. Bu şekilde, Fon'un sosyal olarak adil bir geçiş için 144,4 milyar Euro'yu harekete geçirmesi beklenmektedir.

4. Sonuç

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması kapsamında bir SKDM Komitesi öngörülmekte olup, söz konusu Komitede ülkemizin de yer alması için diplomatik girişimlerde bulunulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Teklifin yasallaşması için hem Avrupa Parlamentosunun hem de AB Konseyinin onayından geçmesi gerekmektedir. Her yasa maddesi ayrı ayrı müzakere edilerek onaylanacaktır.

Komisyon, yasa tasarılarını Kasım ayında Glasgow'da gerçekleşecek olan COP26'da (UN Climate Change Conference of the Parties – BM İklim Değişikliği Taraflar Konferansı) paylaşacağını da açıklamıştır.

Söz konusu yasa tasarılarının metinlerine ve bu yazıda yer verilmeyen "Notification on the Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation (CORSA)" ile "Revision of the Market Stability Reserve" metinlerine https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en adresinden ulaşılabilir.

Bu Bilgi Notu Esin Özarslan tarafından hazırlanmıştır (esin.ozarslan@tobb.org.tr).